

1901000401040003
EXAMINATION NOVEMBER 2024
MASTER OF ARTS (SANSKRIT) (PART - I) (EXTERNAL)
DHARMASHASTRA - LEVEL 4

[Time: As Per Schedule]

[Max. Marks: 100]

Instructions:

1. Fill up strictly the following details on your answer book
  - a. Name of the Examination : MASTER OF ARTS (SANSKRIT) (PART - I) (EXTERNAL)
  - b. Name of the Subject : DHARMASHASTRA - LEVEL 4
  - c. Subject Code No : 1901000401040003
2. Sketch neat and labelled diagram wherever necessary.
3. Figures to the right indicate full marks of the question.
4. All questions are compulsory.

Seat No:

--	--	--	--	--	--

Student's Signature

Q.1 ટૂંકમાં જવાબ આપો. (ગમે તે પાંચ)

20

Answer in briefly (Any five)

1. ચૌદ વિધાનાં નામ આપો.
Give the names of fourteen વિદ્યા.
2. દૈવવિવાહ એટલે શું?
What is દૈવવિવાહ?
3. યતિધર્મ વિશે સંક્ષેપમાં જણાવો.
Explain in briefiy યતિધર્મ: |
4. બ્રાહ્મણ, ક્ષત્રિય અને વૈશ્યનો કેટલા વર્ષ ઉપનયન સંસ્કાર થાય છે?
How many years do brahmin, kshatriyas and vaishyas undergo ઉપનયન સંસ્કાર.
5. સંસ્કાર કેટલા છે? કયા કયા?
How many સંસ્કારા: are ther? Which they?

6. राजा केवो होवो जोईये.

What should a king be like?

7. धर्मशास्त्रना प्रणेताओमांथी गमे ते पांय प्रणेताओना नाम ज्ञावो.

Give the name of any five pioneers of theology.

Q.2 सानुवाड समजावो: (गमे ते चार)

20

Explain with Translation (any four)

1. जलमञ्जलिना संहताभ्यां हस्ताभ्यां न पिबेत् । जलग्रहणं पेयमात्रोपलक्षणम् । विद्यादिभिरात्मनोऽधिकं शयानं न प्रबोधयेन्नोत्थाप्येत् । श्रेयांसं न प्रबोधयेत् इति विशेष स्मरणात् । अक्षादिभिर्न क्रीडेत् । धर्मान्धैः पशुलम्नादिभिर्न क्रीडेत् । व्याधितैज्वराध्याभि भूतैः सहैकत्र न संविशेन्नग्रथीत ।
2. प्राणायामं पूर्वोक्त कृत्वा तृचेनाब्दैवतेन पूर्वोक्तेनात्मानमद्भिः सम्प्रोक्ष्य सावित्री जपन प्रत्यक्संध्यामासीत् । अर्थात् प्रत्यङ्मुख इति लभ्यते । आ तारकोदयात् तारकोदयावधि । प्राक्संध्यां प्रातः समये एवं पूर्वोक्त विधिमाचरन् प्राङ्मुखः सूर्योदयावधि तिष्ठेत् ।
3. चत्वारो ब्राह्मणाः वेदधर्मशास्त्रज्ञाः पर्षत । तिस्रो विद्या अधीयन्त इति त्रैविद्याः तेषां समूहं स्त्रैविद्यम् । धर्मशास्त्रज्ञत्वमत्राप्यनुवर्तते, तद्वा पर्षत । सा पूर्वोक्ता पर्षत यं ब्रूते स धर्मः । अध्यात्मज्ञानेषु निपुणतमो धर्मशास्त्रज्ञश्च एकोऽपि वा यं ब्रूते सोऽपि धर्मः ।
4. स दैवो विवाहो यस्मिन्यज्ञानुष्ठाने वितते ऋत्विजे यथाशक्यलंकृता कन्या दीयते । यत्र पुनर्गोमिथुनमादाय कन्या दीयते स आर्षः । प्रथमजो दैवविवाहश्चतुर्दशपुनाति सप्तावरान् सप्त परान् । उत्तरज आर्षविवाहजः षट् पुनाति त्रीन्पूर्वान् त्रीन्परान् ।
5. यदा विवाहासंभवे वेदानधीत्य वेदौ वा वेदं वा इति प्रवर्तते तदा प्रतिवेदं वेदं वेदं प्रति ब्रह्मचर्यं पूर्वोक्तं द्वादशवर्षाणि कार्यम् । अशक्तौ पञ्च । ग्रहणान्तिकं इत्येके वर्णयन्ति । केशनतः पुनर्गोदानाख्यं कर्म गर्भादारभ्य षोडशे वर्षे ब्राह्मणस्य कार्यम् । एतश्च द्वादशवार्षिके वेद्वते बोद्धव्यम् । इतरस्मिन्पक्षे यथासंभव द्रष्टव्यम् ।
6. त्रिरात्रं दशरात्रं वा शावमाशौचमिष्यते ।
ऊनद्विवर्ष उभयोः सूतकं मातुरेव हि ॥

Q.3 કન્યાના લક્ષણો જણાવી, કન્યાદાનનું મહત્વ દર્શાવો. **20**
State the characteristics of the bride and write the importance of kanyadan.

અથવા / OR

સ્મૃતિ સાહિત્યનો પરિચય આપી યાજ્ઞવલ્ક્યસ્મૃતિની વિશેષતાઓ લખો. **20**
Give the introduction to smriti sahitya and stat the characteristics of yagnyavalkya smriti

Q.4 બ્રાહ્મચારી પ્રકરણ અનુસાર આચમનવિધિ, પ્રાણાયામ અને સાવિત્રીજપ વિશે સમજાવો. **20**
Explain the આચમનવિધિ, પ્રાણાયામ and સાવિત્રીજપ according to brahmchari chapter.

અથવા / OR

અષ્ટાદશ વ્યસનાનિ સવિસ્તર ચર્ચા. **20**
Describe in detail- અષ્ટાદશ વ્યસનાનિ ।

Q.5 ટૂંકનોંધ લખો (ગમે તે બે) **20**
Write short note (any two)

1. ગૃહસ્થાધર્માઃ ।
2. પન્ન મહાયજ્ઞાઃ ।
3. પ્રાયશ્ચિત્તફલમ્ ।
4. રાજધર્મપ્રકરણમ્ ।

*****